

Täysistunto

Torstai 16.4.2020 klo 17.16—20.20

6. Muu asia: Valtioneuvoston asetus kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräaikoja

Muu asia M 18/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 15/2020 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 15/2020 vp. Nyt päätetään, onko asetus kumottava.

Keskustelu

20.00 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan arvioitavana on valmiuslain 88 §:n nojalla annettu valtioneuvoston asetus. Asetus koskee kunnan oikeutta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräaikoja.

Valmiuslain 88 §:n 1 kohdan mukaan edellytyksenä sille, että kunta voi luopua terveydenhuoltolaissa säädettyjen määräaikojen noudattamisesta kiireettömän hoidon järjestämisessä, on, että se on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi ja määräajan ylittyminen ei vaaranna potilaan terveyttä. Tämä säännös samoin kuin soveltamisasetukseen sisältyvät täsmentävät säännökset ovat omiaan turvaamaan sitä, että määräajan ylittäminen ei vaaranna potilaan terveyttä.

Perustuslakivaliokunta esittää, ettei valtioneuvoston asetusta kumota.

Soveltamisasetuksen 3 §:n mukaan kunta voi luopua noudattamasta sosiaalihuoltolain 36 §:n 2 momentissa säädettyä palvelutarpeen arvioinnin aloittamista koskevaa määräaika. Luopuminen ei saa johtaa henkilön välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon vaarantumiseen. Sääntelyä on rajattu verrattuna aikaisemmin voimassa olleeseen soveltamisasetukseen. Perustuslakivaliokunta pitää rajausta sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta hyvin perusteltuna. Valiokunta kiinnittää kuitenkin oikeasuhtaisuuden kannalta huomiota myös siihen, että sääntelyn kohteena ovat jo ennestään haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt.

Perustuslakivaliokunta painottaa sitä asetuksen perustelumuihistakin ilmenevää seikkaa, ettei asetuksen mukainen poikkeaminen koske sosiaalihuoltolain 36 §:n 2 momentin mukaista velvoitetta aloittaa palvelutarpeen arviointi viipymättä ja saattaa se loppuun ilman aiheutonta viivytystä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2020 vp

Perustuslakivaliokunta kiinnittää välttämättömyys- ja oikeasuhtaisuusperiaatteiden kannalta huomiota soveltamisasetuksessa tarkoitettujen toimenpiteiden laajuuteen ja ajalliseen ulottuvuuteen. Asetuksen perustelumuiotiossa on varsin seikkaperäisesti tehty selkoa sosiaali- ja terveydenhuollon määräaikaissäätelystä poikkeamisen kielteisistä vaikutuksista. Valiokunta pitää selvänä, että poikkeamiselle määräajoista on oltava välttämättömät kiireellisen hoidon järjestämiseen kytkeytyvät syyt. Tältä kannalta valiokunta pitää huolestuttavana saamaansa selvitystä siitä, että joissakin kunnissa palvelujen määräajoista on poikettu varsin ennakkollisesti. Valiokunta painottaa sosiaali- ja terveysministeriön ja aluehallintovirastojen antaman nopean ja riittävän käytännön ohjeistuksen merkitystä.

Ja lopuksi: Perustuslakivaliokunta kiinnittää valmiuslain 11 §:n näkökulmasta huomiota siihen, että vastaisuudessa käsillä olevan kaltaisissa perustelumuiotiossa tulee arvioida myös mahdollisuuksia luopua valmiuslain nojalla annettujen asetusten soveltamisesta. Valiokunta korostaa, että tällaista arviota samoin kuin yksittäisten toimivaltuuksien vaikuttavuuden arviointia varten valtioneuvostolla tulee olla riittävän täsmällinen tilannekuva valmiuslain soveltamisesta myös kunnissa. — Kiitos.

20.03 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia jälleen kerran valiokunnan puheenjohtajalle asian esittelystä ja myöskin niistä hyvistä huomioista, mitä valiokunta on tehnyt tämän kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräajoista annetun asetuksen jatkamisen suhteen.

Tässä yhteydessä nostaisin vielä uudelleen esille hoitotarpeen patoutumisen, mikä tällä hetkellä tuolla kunnissa on tapahtumassa, ja sen, että meillä todellakin monet potilaat eivät saa sitä kuntoutusta, mikä kuuluisi heidän tautinsa oireitten hoitamiseen, ja sitten myöskin on erilaisia esimerkiksi mielenterveyspotilaita, joilta jäävät terapiakäynnit nyt väliin. Siinä mielessä meillä saattaa olla kyllä tuolla syksyllä sellaista patoutunutta hoitotarvetta. Erityisesti tässä ihmetyttää se, mikä valiokunnassakin on nostettu esille, että joissakin kunnissa aika ennakkollisesti on ruvettu tässä toimimaan, ja tässä todellakin huolestuttaa se, että esimerkiksi sellaisilla aloilla, jotka eivät niin suoranaisesti edes liity siihen kuormittavuuteen terveydenhuollossa, hoitoja on lähdetty siirtämään. Otetaan nyt vaikka esimerkiksi hammashoidot ja tämäntyyppiset, voisiko sanoa, ei edes varsinaisesti tähän taudinkuvaan liittyvät hoidot, joita on lähdetty sitten siirtelemään, näitä kiireettömiä hoitoja ja vastaavia, ja tämä kuulostaa kummalliselta, kun sitten joissakin kunnissa ollaan tultu siihen tilanteeseen, että oikeasti mietitään, onko jopa liikaa henkilökuntaa siihen nähden, että potilaita ei juurikaan näy. Ja sama juttu yksityisen puolen laitoksissa: on jouduttu pohtimaan sitä, pitääkö aloittaa henkilökunnan lomautuksia, koska siellä ei tällä hetkellä niitä potilaita näy. Siinä mielessä tällainen oikeasuhtaisuus näitten määräaikojen lykkäämisessä olisi nyt äärimmäisen tärkeää, ja sitä arviointiahan ei voi missään muualla tehdä kuin siellä paikan päällä, koska siellä nähdään se, minkätyyppistä se oman kunnan potilasaineisto on ja minkätyyppisiä hoitoja siellä tarvitaan. Tämä toteamus, minkä perustuslakivaliokunta on tehnyt, että tätä ennakkollisuutta olisi nyt syytä harkita ja käyttää siinä järkeä, on varmasti todella, todella paikallaan. Meillä on alueita, joilla epidemia on hyvin vähäisesti levinnyt, ja siellä ei välttämättä ole nähtävissä, että olisi suuresti tarvetta lähteä kaikkien muiden hoitotoimenpiteiden määräaikoja viemään eteenpäin.

Kiitoksia valiokunnalle tosiaan hyvästä työstä, ja tätäkin asetusta on ehdottomasti tarpeellista jatkaa. Mutta todellakin sitä paikallista harkintaa tässä pitäisi nyt käyttää ja sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2020 vp

kautta huomioida sitten, että meillä ei ole se tilanne, että tämä kaikki patoutunut hoito on sitten yhtäkkiä meidän käsissämme ensi syksynä tai myöhemmin.

20.06 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokuntamme puheenjohtajalle selkeästä esittelystä. Perustuslakivaliokunta ehdottaa, että hallituksen jatkosoveltamisasetusta ei tarvitse kumota.

Asetus antaa edelleen kunnille oikeuden joustaa terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräajoista. On tärkeää, että määräajan ylittäminen ei vaaranna potilaan terveyttä. Asetus koskettaa jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä. Sosiaalihuoltolaki velvoittaa meitä aloittamaan palvelutarpeen arvioinnin viipymättä ja saattamaan sen loppuun ilman aiheutonta viivytystä. Huolenpito ja toimeentulo tulee turvata myös poikkeusoloissa. Pidän hyvänä sitä, että perustelumuiotiossa on seikkaperäisesti kuvattu määräajoista poikkeamisen mahdollisia kielteisiä vaikutuksia. Poikkeamiset tulee tehdä vain välttämättömissä tilanteissa.

Kuten edustaja Essayah edellä totesi, valiokunta pitää huolestuttavana sitä, että joissakin kunnissa palvelujen määräajoista on poikettu liiankin ennakoivasti, ennen kuin tehohoidon tarve on edes noussut — toki henkilöstöä on jouduttu siirtämään kiireettömästä hoidosta lisäkoulutukseen tehohoidon puolelle siirtymistä varten. Jos kiireetöntä hoitoa ajetaan alas liian aikaisin, henkilöstö on vajaakäytöllä ja kriisin jälkeen edessä on myös kiireettömän hoidon suman purkaminen. Kiireettömän hoidon tarve voi myös muuttua matkan varrella hyvinkin kiireelliseksi. Joillakin alueilla on toki jo palattu takaisin kiireettömään hoitoon, kun tehohoitoon ei olekaan tullut niin paljon potilaita. Tämä kertoo siitä, että rajoitustoimemme ovat vaikuttaneet tehokkaasti. Tilanne on kaiken kaikkiaan ymmärrettävä, koska tautitilanne on kaiken kaikkiaan arvaamaton ja sitä on vaikea ennakoida.

Tämänkin asetuksen kohdalla pidän tärkeänä sitä, että lasten ja vammaisten oikeudet toteutuvat. Siksi tähän tarvitaan selkeää ohjeistusta.

20.09 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kiitoksia asetuksen esittelystä perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalle. Ymmärrän oikein hyvin tämän asetuksen tarpeen ja myöskin sen painotuksen, että määräaikoja ei saa kuitenkaan keppoisin perustein jättää noudattamatta. Se on aivan ehdotonta. Meillä on paljon sellaisia sairauksia, jotka pahenevat, jos niitä ei hoideta: esimerkiksi meidän kansansairautemme sydän- ja verisuonisairaudet, joihin meillä tällä hetkellä kuolee kaikkein eniten henkilöitä, sitten diabetes, mielenterveysongelmat, syöpä, dementia. Nämä ovat niitä sellaisia kansansairauksia, jotka hoitamattomina auttamattomasti pahenevat ja aiheuttavat paljon kärsimystä mutta myöskin paljon kustannuksia. Me kun puhumme tuolla liikennepuolella korjausvelasta, niin tässä on nyt kyllä mahdollisuus tulla sitten hoitovelka, jos me emme huolehdi näistä.

Syy, miksi kannan tästä huolta — olen tästä aikaisemminkin puhunut — on se, että on kaksi syytä, minkä tähden tämä hoitovelka nyt sitten kasvaa: On se, että aika etukenossa on jo lähdetty alas ajamaan kiireetöntä hoitoa. Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja, syitä siihen, miksi tähän on lähdetty, mutta kyllä aavistuksen verran etukenossa tätä lähdettiin alas ajamaan. Toisaalta, kun kansalaisille on suositeltu sosiaalisten kontaktien välttämistä, niin myöskin potilaat itse ovat peruneet niitä aikoja, ja heille nyt sitten antaisin neuvon, että luottakaa siihen hoitavaan henkilöstöön, niin lääkärin kuin hoitajienkin arviointiin. Siellä on paljon sellaisia uusia käytäntöjä, että saa mennä ihan sellaista niin sanottua puhdasta reittiä ja ei ole paikalla kovinkaan montaa henkilöä, eli tällaisia nyt suosittelen vielä sit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2020 vp

ten innovoitavan ja hyviä käytäntöjä levitettävän, ja osaa sairauksista voidaan tietysti hoitaa etänä. Minä otan esimerkin tällaisesta kuin verenohennus, kun ihminen saa verenohennushoitoa sydän- ja verisuonisairauksissa. Meillä on paljon uusia lääkkeitä, joissa ei tarvitse kontrolloida säännöllisin väliajoin tätä verenohentumista, mutta sitten meillä on yksi sellainen lääke, hyvin pitkään käytetty lääke, joka kyllä vaatii sen jatkuvan kontrolloinnin, ja nyt se pitäisi sitten saada tehtyä siitä huolimatta, että nämähän ovat yleensä sellaisia henkilöitä, jotka ovat yli 70-vuotiaita, jotka ovat siellä karanteeninomaisissa tiloissa ja tilanteissa. Siitä syystä nyt toivon, että sellaisia innovatiivisia järjestelyjä hoidetaan, että esimerkiksi nämä verikokeet saadaan otettua.

Sitten täällä mainittiin myöskin kuntoutus ja erilaiset terapiat. Nämä ovat kyllä sellaisia, joita ei oikein etänä aina pysty hoitamaan, eli kannattaa niitä nyt miettiä. Voidaan erilaisia suojaimia käyttää ja sitten erilaisia tiloja, että näitä lähikontakteja vähennetään. Tämä on vähän sama juttu kuin se, kun puhuimme äskeisessä asetuksessa siitä lähiopetuksesta ja lähitukiopetuksesta, että kyllä keinot keksitään, että pystytään kontaktoimaan, koska kaikkea opetusta, kaikkia palveluja, kaikkea hoitoa ei pysty etänä antamaan. — Kiitos.

20.12 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä asetus kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen määraikoja on tässä tilanteessa hyvin ymmärrettävä, ja se on varmasti meille jokaiselle hyvin selvä asia.

Itse tiivistäisin monen edustajan lailla perustuslakivaliokunnan huomion hyvin oleelliseen kohtaan: valiokunta kiinnittää siis huomion aivan oikein näihin välttämättömyys- ja oikeasuhtaisuusperiaatteisiin. Tämähän tarkoittaa selkokielellä siis sitä, että kiireettömän hoidon tai palvelutarpeen arvioinnin ei pitäisi kuitenkaan ajautua toiseen ääripäähän, siis tilanteeseen, jossa ihmisiä ajetaan kohtuuttomiin odotusaikoihin ja avunsaannin merkittävään viivästyksiin.

Uhkanahan tässä on tietenkin se, minkä muun muassa edustaja Risikko aivan oikein totesi, että koronan jälkeen meillä on valtava perussairaiden lauma, joiden oireet ovat ajautuneet liian pitkälle. Sellaista tsunamiahän me emme tietenkään halua. Siksi on tärkeää, ettei tätä, kyllä välttämättömyyksiä, asetusta viedä äärimmäisyyksiin, siis tolkuttomuuksiin. Vaarana tässä on se, että parhaillaan kasvatamme kodeissa joukkoa, joka matkaa suoraan ennaltaehkäisevän perustason ohi, siis suoraan erikoissairaanhoidon puolelle. Silloin me teemme juuri sitä, minkä esimerkiksi edustaja Essayah mainitsi, että me ikään kuin rakennamme patoa, joka avattaessa aiheuttaa valtavan tulvan. Tätä me emme tietenkään tässä kohdin halua, eikä se ole myöskään tämän asetuksen tarkoitus.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta päätti perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, ettei kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräaikoja annettua valtioneuvoston asetusta kumota. Asian käsittely päättyi.